ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук,
доцента Андрощук Людмили Михайлівни
на дисертацію Тіщенко Олени Миколаївни
«Формування міжкультурної компетентності майбутніх учителів хореографії в освітньому середовищі університету»
на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Інтенсивні процеси глобалізації, масових міграцій, соціальної мобільності стали яскравою характеристикою сучасного світу. Тому питання міжкультурної взаємодії представників різних культур як однієї з важливих умов виживання й сталого розвитку людської цивілізації виходять нині в топ актуальних проблем. Історія, і насамперед багатовікова історія України свідчить, що гармонійний розвиток будь-якого суспільства можливий лише за мирного співіснування з іншими спільнотами, незалежно від культурних відмінностей, рівня економічного розвитку. З огляду на це перед вітчизняною освітою постала потреба підготовки молодого покоління до гармонійного співіснування й плідної співпраці з представникам різних культур, налагодження, виховання дітей та молоді в дусі взаєморозуміння і взаємоповаги. Зазначене свідчить про незаперечну актуальність дослідження О. М. Тіщенко.

Слід підкреслити, що дисертація виконувалася згідно з темою науково-дослідної роботи кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди «Сучасні освітньо-виховні технології в підготовці учителів» (номер державної реєстрації 0111U008876).

Дисертанткою чітко, логічно послідовно й коректно сформульовано науковий апарат дослідження: його об’єкт, предмет, мету, завдання, методи, що й забезпечило визначення оптимальної стратегії наукових розвідок та розробку новітніх засобів її реалізації.

Аналіз дисертаційної праці свідчить, що структурування матеріалу та його подання у трьох розділах дозволило авторці системно й багатогранно

висвітлити проблему формування міжкультурної компетентності майбутніх учителів хореографії у процесі професійної підготовки в педагогічному університеті. Наголосимо, що всі зазначені в дослідженні завдання успішно вирішені.

О. М. Тіщенко цілком доречно організовано стратегію подання матеріалу (від розгляду міжнародних і вітчизняних нормативних документів до аналізу концепцій і технік їх реалізації). Змістовно, на наш погляд, висвітлено міжнародні (с. 35–46) та вітчизняні (с. 47–51) документи, що регламентують функціонування освіти в багатокультурному соціумі. Логічно послідовним є й представлення різних наукових позицій щодо стану і проблем міжкультурної освіти в Україні (с. 51–53) та за кордоном (с. 53–55), суті таких базових понять дослідження, як «мультикультуралізм» і «міжкультурність», «мультикультурна освіта» і «міжкультурна освіта» (§ 1.1) «міжкультурна компетентність» (§ 1.2.).

На сторінках дисертації представлено розгорнутий аналіз міжкультурної компетентності, яка забезпечує майбутньому вчителеві хореографії здатність до професійної діяльності в умовах культурного різноманіття сучасного суспільства, що полягає у здатності усвідомлювати й поважати культурне різноманіття сучасного українського суспільства, оцінювати потенціал багатокультурного соціального оточення як ресурсу для розвитку особистості й соціуму; організаційно і методично забезпечувати використання на практиці освітньо-виховного та соціалізувального потенціалу культурного різноманіття.

Для теорії і практики хореографічної підготовки певний інтерес становлять схарактеризовані О. М. Тіщенко сучасні підходи, що мають поширення в зарубіжній мистецькій освіті: цілісний (с. 112–114), рефлексивний (с. 114–117), соматичний (с. 117–118), взаємозв’язок танцювального мистецтва і танцювальної педагогіки (с. 119–120), інтеграція мистецтв і нових технологій у хореографічній освіті (с. 120–121),

міжкультурний (с. 122–123), терапевтичний (с. 124), а також їх зіставлення з підходами, що поширені на теренах України (с. 123–125).

Особливий інтерес для розвитку теорії і методики професійної освіти мають визначені авторкою педагогічні умови формування міжкультурної компетентності майбутніх учителів хореографії в освітньому середовищі університету. Цілком слушним у цьому плані є акцентування уваги на необхідності поєднання розроблення інтегрованого міжкультурного і міждисциплінарного змісту освіти, що реалізується, зокрема, в опануванні спеціального курсу «Міжкультурна компетентність учителя хореографії» (додаток Г), з насиченням аудиторної та позааудиторної навчально-пізнавальної, науково-дослідної, художньо-творчої діяльності, практичної підготовки майбутніх учителів хореографії інтерактивними, ігровими, тренінговими та дослідницькими формами і методами роботи, а також активне використання потенціалу міжнародного контингенту студентів педагогічного університету, створення середовища міжкультурного спілкування для забезпечення майбутнім учителям хореографії можливості набуття досвіду спілкування з представниками різних культур.

Безсумнівною є й практична значущість результатів експерименту, в процесі якого були варіативно реалізовані педагогічні умови формування досліджуваної компетентності. Позитивним моментом, з нашого погляду, є те, що авторка доповнює аналіз результатів дослідження таблицями, діаграмами, що дає можливість оцінити дієвість варіативно експериментально впроваджених педагогічних умов.

Кількісні матеріали прикінцевого контрольного етапу педагогічного експерименту (§ 3.3) переконливо засвідчили, що теоретично обґрунтовані О. М. Тіщенко педагогічні умови формування міжкультурної компетентності майбутніх учителів хореографії відзначаються ефективністю та стабільністю результатів, що надає можливість використовувати їх у масовій практиці закладів вищої освіти, зокрема при розробці лекційних і семінарських занять,

завдань для самостійної роботи та науково-дослідної діяльності студентів із загально-гуманітарних та професійно орієнтованих навчальних дисциплін.

Практична значущість одержаних результатів полягає також у їх достатній готовності до впровадження в систему професійної підготовки вчителів хореографії. Не можна залишити поза увагою також розроблений дисертанткою навчально-методичний комплекс дисципліни варіативної складової освітньої програм підготовки бакалаврів «Міжкультурна компетентність учителя хореографії» (додаток Г).

Розроблені науково-методичні матеріали стануть в нагоді викладачам і кураторам академічних груп для вдосконалення освітнього процесу у закладах вищої педагогічної освіти, під час викладання педагогічних курсів, у створенні підручників, навчально-методичних посібників, написанні студентами курсових і магістерських робіт. Основні результати дослідження знайшли відображення в 23 наукових працях, із них 19 одноосібних, з-поміж іншого: 2 навчально-методичні посібники (у співавторстві), 9 статей у провідних фахових виданнях України та міжнародних виданнях, включених до наукометричних баз тощо. Зміст автореферату повною мірою відображає основні положення дисертації.

На основі аналізу дисертації, автореферату, публікацій дисертантки зроблено висновок про те, що проведене дослідження Тіщенко Олени Миколаївни є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має теоретичне та практичне значення. У роботі отримано нові теоретично обґрунтовані й експериментально підтверджені суттєві результати, що є внеском у подальший розвиток теорії і практики професійної підготовки майбутніх учителів хореографії, зокрема, формування в них міжкультурної компетентності. Наявність необхідної кількості публікацій, широка апробація результатів дослідження на науково-практичних конференціях свідчить про наукову зрілість дисертантки.

Загалом позитивно оцінюючи наукове значення отриманих дисертанткою результатів, слід висловити окремі зауваження й побажання:

1. Вважаємо, що робота значно виграла б, якби дисертантка зробила порівняльний аналіз досвіду та особливостей підготовки вчителів хореографії до організації навчально-виховного процесу з урахуванням культурного різноманіття суспільства в розвинутих країнах світу (Європи, а також у США, Канаді).

2. На нашу думку, результати реалізації педагогічних умов формування міжкультурної компетентності майбутніх учителів хореографії набули б більшої вірогідності, якби дослідниця організувала контрольні й експериментальні групи в усіх закладах вищої освіти, які виступили базою педагогічного експерименту.

3. На нашу думку, цінним підсиленням практичного значення дисертації було б визначення основних труднощів, які виникали в експериментальній роботі, а також аналіз шляхів їх подолання.

4. Дисертантка цілком виправдано застосовує у своїй дослідно-експериментальній роботі анкети, посилаючись на їх авторів (с. 152, 154), проте не пояснює, чому саме вони були використані в дослідно-експериментальній роботі.

5. Досліджуючи вплив обґрунтованих педагогічних умов на сформованість трьох складників міжкультурної компетентності, дисертантка здебільшого зупиняється на особистісно-афективному складникові, приділяючи іншим помітно менше уваги.

6. Відзначаючи співпрацю педагогічного вишу з громадськими організаціями національних меншин, авторка практично не розкрила форми такої співпраці.

Однак зроблені зауваження суттєво не впливають на значущість дослідження, позитивну оцінку отриманих наукових результатів.

Отже, дисертаційна робота «Формування міжкультурної компетентності майбутніх учителів хореографії» є самостійною, завершеною науковою працею, відповідає пп. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України

від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р., № 943 від 20.11.2019 р., № 607 від 15.07.2020 р.), а її авторка – Тіщенко Олена Миколаївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри хореографії
та художньої культури
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини — Л. М. Андрощук

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
КАНЦЕЛЯРІЯ
Ідентифікаційний код 02125639
Черкаська область

ОСОБИСТИЙ ПІДПИС Л.М. Андрощук ЗАСВІДЧУЮ
Завідувач канцелярії УДПУ
Дарієнко А.М.
"28" 08 2020